

Міжнародні економічні відносини

Силабус курсу

Освітній ступінь – бакалавр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 073 Менеджмент

Освітньо-кваліфікаційна програма: «Менеджмент»

Кількість кредитів – 4,0

Рік підготовки, семестр – 2, 4

Компонент освітньої програми: нормативна

Дні занять: відповідно до розкладу

Консультації: відповідно до графіку навчального процесу

Мова викладання: українська

Керівник курсу

К.е.н, доц. Завидівська Ольга Ігорівна

Контактна інформація: zoiggg@gmail.com; +380(97) 752 01 82

Опис дисципліни

Міжнародні економічні відносини – відносини, які виникають та існують між людьми з різних країн із приводу виробництва, обміну і споживання товарів, послуг та ідей на основі міжнародного поділу праці, в умовах безмежності людських потреб і обмеженості ресурсів.

Курс «Міжнародні економічні відносини» орієнтований на вивчення концептуальних засад міжнародних економічних відносин, механізмів їх регулювання, методів аналізу основних форм МЕВ, а також на розвиток умінь та навичок застосування цих підходів при дослідженні стану та перспектив розвитку зовнішнього сектора України, її зовнішньоекономічної політики та міжнародної стратегії господарюючих суб'єктів існуючим реаліям господарського життя.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є змістовна сутність міжнародних економічних відносин, їх роль та значення в життєдіяльності людського суспільства, загальних світогосподарських процесах, функціонуванні світового господарства та міжнародних взаємовідносинах.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є формування у майбутніх менеджерів системи спеціальних знань з проблем та перспектив розвитку міжнародних економічних відносин (МЕВ) для фундаментальної й спеціальної освіти та практичної діяльності за фахом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є: формування у майбутніх менеджерів системи знань про основні форми МЕВ (міжнародну торгівлю, міжнародний рух капіталів, валютно-фінансові та кредитні відносини, науково-технологічний обмін, міжнародну міграцію робочої сили тощо), сучасні форми активізації МЕВ (вільні економічні зони, транснаціональні корпорації); визначення місця і ролі України в міжнародних економічних відносинах, перспективи участі країни в світогосподарських зв'язках.

Навчальний контент

№ з/п	Теми	Результати навчання
1	Міжнародна економічна система (МЕС) та міжнародні економічні відносини (МЕВ)	<p>Знати: Поняття міжнародної економічної системи (МЕС). Міжнародний поділ праці (МПП), як основа МЕС. Сутність, особливості і фактори, що впливають на розвиток МПП. Розвиток МПП за родом діяльності за двома напрямками: вертикальним та горизонтальним. Особливості розвитку МПП на сучасному етапі. Основні форми МПП: міжнародна спеціалізація та міжнародне кооперування виробництва. Сутність, форми та показники міжнародної спеціалізації виробництва (МСВ). Міжнародна спеціалізація розвинутих країн світу. Показники ступеня участі в міжнародному поділі праці. Міжнародна кооперація виробництва (МКВ), як система економічних відносин: об'єкт, методи, форми співробітництва та нормативний апарат. Класифікація міжнародного кооперування по основних ознаках. Україна в МПП. Етапи та тенденції розвитку світового господарства. Основні особливості функціонування світового господарства другої половини ХХ-го ст. Характерні ознаки настання нового етапу в розвитку світового господарства. «Центри економічної сили», «полюси світової економіки». Поняття, сутність, предмет, об'єкти, головні суб'єкти, мета і структура міжнародних економічних відносин (МЕВ). Рівні реалізації МЕВ, як глобальних відносин. Базові принципи МЕВ. Специфічні принципи МЕВ. Основні особливості розвитку сучасних МЕВ.</p>

2	Середовище МЕВ	<p>Знати: Середовище МЕВ та його особливості. Середовище розвитку МЕВ та його основні фактори. Характеристика факторів політико-правового середовища. Рівні та органи адміністративно-правового регулювання МЕВ. Національні економіки та ознаки їх систематизації (регіональна, економічна, організаційна). Класифікація країн за соціально-економічною ознакою, як найбільш адекватною потребам теорії та практики МЕВ. Країни з розвинутою ринковою економікою в системі МЕВ та їх загальна характеристика. Соціально-економічна диференціація країн, що розвиваються. Основні риси країн, що розвиваються, їх місце і роль в міжнародному обміні. Загальна характеристика, основні причини відокремлення, досвід розвитку «Н.І.К.». Порівняльна характеристика моделей розвитку «Н.І.К.». Систематизація країн з економічною моделлю перехідного типу та їх характеристика. Основні напрями системних ринкових перетворень, що мають бути реалізовані в процесі трансформації перехідних суспільств. Система ринкового середовища МЕВ та її характеристика. Фізіологічні, особисті психологічні фактори, на яких базується поведінка людей. Формування соціальної поведінки людей внаслідок природжених та надбаних в процесі життя факторів. Культура, її трансляція і засвоєння. Важливіші світоглядні та поведінкові аспекти, які формуються під впливом культури. Інфраструктурне середовище МЕВ та його складові елементи: енергетичне забезпечення країн; міжнародний транспорт; міжнародні інформаційно-комунікаційні системи. Інфраструктура енергетики: всі паливні галузі й електроенергетика. Світовий енергобаланс по видах первинних джерел. Транспортна інфраструктура, яка охоплює всі існуючі транспортні засоби та транспортні шляхи світу. Міжнародні транспортні системи. Найважливіші проблеми міжнародного транспорту. Інформаційно-комунікаційні системи в МЕВ. Мережі інформаційних агентств, які збирають інформацію, класифікують її, кодують та передають користувачам. Міжнародна пошта, електронна пошта. Міжнародні супутникові</p>
---	----------------	---

		системи зв'язку. Міжнародні комп'ютерні мережі (INTERNET).
3	Міжнародна економічна діяльність (МЕД)	Знати: Характерні риси сучасної міжнародної економічної діяльності (МЕД). Методологічна база міжнародної економіки. Важливіші показники участі країн у МEB та їх характеристика. Система національних рахунків (СНР), як система взаємозалежних показників розвитку економіки на макрорівні. Основні риси, властиві сучасній міжнародній економічній діяльності (МЕД). Економічні інтереси, загальнонаціональні інтереси. Економічні інтереси у сфері міждержавних відносин. Узгодження національних і інтернаціональних інтересів. Поняття економічних законів та їх об'єктивний характер. Основні напрямки дії економічних законів у міжнародній сфері. Основні закони МEB та їх характеристика.
4	Світовий ринок товарів і послуг	Знати: Сутнісна характеристика світового ринку. Територіальна структура світового ринку. Функціональна структура світового ринку. Риси й особливості розвитку світового ринку товарів та послуг. Класифікації товарів та послуг на світовому ринку. Класифікаційна схема Гармонізованої системи опису й кодування товарів. Економічна основа міжнародної торгівлі. Закон порівняльних (вартісних) переваг. Класична теорія торгівлі. Принцип абсолютних порівняльних переваг у торгівлі А. Сміта. Теорія відносної переваги у витратах Д. Рікардо. Розвиток класичної теорії торгівлі. Теорія відносної забезпеченості чинниками виробництва Хекшера-Оліна і парадокс Леонтьєва. Умови торгівлі.
5	Міжнародна торгівля в системі МEB	Знати: Роль, особливості та поняття міжнародної торгівлі. Принципи, на яких базується міжнародна торгівля. Фактори, що впливають на стійкий ріст міжнародної торгівлі. Зовнішня торгівля. Система показників, що характеризують участь країн у міжнародній торгівлі. Механізм міжнародної торгівлі. Класифікація форм міжнародної торгівлі. Традиційна торгівля та її види. Зустрічна торгівля як засіб підвищення конкурентоспроможності експортних товарів. Види зустрічної торгівлі. Основні методи міжнародної торгівлі: торгівля напряму та через посередників. Переваги

		залучення посередників. Види посередницьких операцій і відповідні їм види угод. Загальна характеристика інституціональних посередників. Поняття, функції та різновиди міжнародних товарних бірж. Товари, що традиційно є предметом біржового обороту. Міжнародні аукціони, як метод збуту реальних товарів зі строго індивідуальними властивостями. Види і способи ведення аукціонних торгів. Міжнародні торги, як метод розміщення замовлень купівлі-продажу або підяду. Етапи проведення та особливості міжнародних торгів.
6	Ціноутворення в міжнародній торгівлі	Знати: Поняття світової ціни. Види цін, які залучаються як вихідна інформація про ціни світового ринку. Фактори, що впливають на ціноутворення на світових товарних ринках. Основні принципи міжнародного ціноутворення. Методологія розрахунку цін на експортовану та імпортовану продукцію. Комерційні поправки при визначенні цін на світових товарних ринках.
7	Міжнародна торговельна політика	Знати: Концепції міжнародної торговельної політики: політика вільної торгівлі та протекціонізму. Класична модель вільного міжнародного обміну. Форми протекціонізму. Закономірності в торговельній політиці для держав. Основні аргументами обмеження зовнішньої торгівлі. Тарифне і нетарифне регулювання торговельно-економічних відносин. Протиріччя сучасної міжнародної торгівлі. Рівні регулювання міжнародної торгівлі: фірмовий, національний, міжнаціональний, наднаціональний. Види державного регулювання міжнародної торгівлі: одностороннє, двостороннє, багатостороннє. Багатостороннє регулювання торговельно-економічних відносин країн світової співдружності на основі заходів Генеральної угоди про тарифи та торгівлю (ГАТТ). Базові принципи торговельних відносин між державами, закріплені статтями ГАТТ. Роль Світової організації торгівлі (СОТ) в регулюванні міжнародної торгівлі.
8	Міжнародні науково-технічні відносини	Знати: Сутність, причини розвитку та форми прояву міжнародних науково-технічних відносин. Міжнародна передача технології та способи комерційної передачі технології. Форми здійснення міжнародної передачі технології

		(МПТ): патентна угода, ліцензійна угода, ноу-хау, угода на інжиніринг, франчайзинг. Міжнародне технічне сприяння. Технологічні гранти.
9	Світовий фінансовий ринок	Знати: Сутність, передумови створення та структура світового фінансового ринку. Функції світового фінансового ринку. Характеристика ринку грошей, ринку банківських кредитів, ринку короткотермінових фінансових активів, валютного ринку, ринку цінних паперів. Основні форми регулювання світового фінансового ринку. Типи міжнародних фінансових ринків. Основні суб'єктами міжнародного фінансового ринку. Джерела фінансових ресурсів та активи фінансових інститутів. Прямі учасники фінансових операцій ринку позичкових капіталів, ринку цінних паперів, валютного ринку, страхового ринку, ринку золота, ринку нерухомості.
10	Міжнародний кредит	Знати: Поняття, умови та вартість кредиту. Класифікація кредитів за різними ознаками та їх характеристика. Угоди про надання кредиту. Особливості та порядок надання комерційних кредитів. Банківське кредитування зовнішньої торгівлі. Порівняльна характеристика кредитних операцій, їх переваги та недоліки. Поняття та особливості факторингу. Механізм здійснення факторингової операції. Поняття та особливості форфейтингу. Механізм здійснення форфейтингової операції. Поняття, суб'єкти та особливості лізингу. Види лізингових операцій та їх характеристика. Проектне фінансування як засіб сприяння експорту. Інвестиційна спрямованість проектного фінансування. Порівняльна характеристика нестандартних форм кредитування, їх переваги та недоліки. Формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів. Функціональна структура: світовий грошовий ринок і світовий ринок капіталів. Географічна та інституціональна структура ринку позичкових капіталів. Основні міжнародні фінансові центри передумови їх виникнення та особливості функціонування.
11	Світовий ринок праці	Знати: Сутність, структура та особливості формування міжнародного ринку праці. Об'єктивна необхідність й історико-економічні аспекти міжнародних переміщень населення.

		<p>Міжнародний ринок робочої сили та передумови його формування. Найзначніші сегменти у структурі міжнародного ринку праці. Етапи розвитку міжнародного переміщення робочої сили. Основні світові ринки робочої сили. Експортери робочої сили на світовий ринок. Сучасні центри тяжіння робочої сили. Особливості сучасного розвитку ринку праці. Основні моделі трудових відносин, які характеризують сучасний світовий ринок праці.</p>
12	Міжнародна трудова міграція	<p>Знати: Сутність, класифікація та особливості міжнародних міграційних процесів. Спонукальні причини міграції населення. Основні соціально-економічні причини міжнародної трудової еміграції. Офіційні джерела інформації про міграцію робочої сили. Напрямки сучасних міграційних потоків. Характерні риси міжнародної міграції в сучасних умовах розвитку світового господарства. Соціально-демографічні аспекти і наслідки міграції робочої сили для її експортерів та імпортерів. Державне регулювання ринку робочої сили. Одно-, двостороннє, багатостороннє регулювання в рамках інтеграційних угруповань. Напрямки регулювання процесів міграції робочої сили. Роль міжнародних організацій в регулюванні міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП), її завдання, структура і напрямки діяльності. Характеристика державної міграційної політики США, Канади Австралії. Україна у світових міграційних процесах та її перспективи на міжнародному ринку праці. Сучасні масштаби міграційного руху населення України.</p>
13	Світова валютна система	<p>Знати: Валютна система як форма організації та регулювання валютних відносин. Сутність національної, міжнародної (регіональної) та світової валютних систем. Головні завдання та функції світової валютної системи. Порівняльна характеристика світової та національної валютних систем. Ключові вимоги, необхідні для успішного функціонування світової грошової системи. Основні складові світової валютної системи. Поняття «валюта», види валют. Міжнародні розрахункові валютні одиниці: СДР, євро. Конвертованість валюти. Поняття валютного курсу. Кон'юнктурні та структурні чинники, які</p>

		<p>впливають на валютний курс. Функції валютного курсу. Обґрунтування теорії валютного курсу. Валютний паритет, теорія паритету купівельної спроможності (ПКС). Види валютних курсів. Загальна характеристика режимів валютних курсів. Валютне котирування та методи його визначення. Основні етапи розвитку міжнародної валютної системи. Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи: основні принципи, загальна характеристика, причини кризи та особливості. Європейська валютна система (ЄВС) як форма регулювання валютних відносин країн Західної Європи. Історія створення Європейської валютної систем. Основні риси ЄВС. План «Делора», як трирівневий план валютного об'єднання Європи, його етапи. Поняття та функції валютних ринків. Учасники валютного ринку. Основні особливості сучасних валютних ринків. Структура валютного ринку. Світові, регіональні та національні валютні ринки. Національний біржовий валютний ринок України та його характеристика. Кореспондентські відносини з іноземними банками.</p>
14	Міжнародні розрахунки	<p>Знати: Поняття, суб'єкти, особливості та специфіка міжнародних розрахунків. Фактори, що впливають на вибір форми міжнародних розрахунків при здійсненні експортно-імпортних операцій. Порядок організації розрахунків за міжнародними угодами. Ризики, що виникають при міжнародних платежах. Загальна характеристика інкасо, схема операції. Сутність акредитивної операції. Класифікація акредитивів у зовнішній торгівлі. Проблеми проведення акредитивної операції. Банківський переказ. Комбіновані розрахунки. Переваги та недоліки форм міжнародних розрахунків. Практика використання міжнародних розрахункових операцій в Україні. Поняття, види та обіг векселів згідно з положеннями Женевських вексельної Конвенції ООН. Поняття, види та обіг чеків згідно з положеннями Женевських чекової Конвенції ООН. Поняття поштового, електронного переказу. Міжнародні платіжні системи. Поняття та структура валютної політики держави. Девізна політика як засіб регулювання курсу національної валюти. Дисконтна політика як метод</p>

		<p>приваблення іноземного капіталу в країну. Диверсифікація валютних резервів як засіб мінімізації валютних ризиків. Застосування валютних обмежень з метою впливу на обсяги здійснюваних валютних операцій. Міждержавні валютно-кредитні організації, що належать до системи інституціональних структур регулювання світової економіки і валютно-фінансових відносин.</p>
15	Глобалізація економічного розвитку	<p>Знати: Глобалізація економічного розвитку як наслідок процесів інтернаціоналізації. Структуризація глобалізаційного процесу. Глобальна економіка. Рівні, нові кількісні та якісні характеристики глобалізації. Визначальні риси та протиріччя процесів глобалізації. Поняття, загальна характеристика та систематизація основних глобальних проблем сучасності. Аналіз причин виникнення та напрями вирішення загальносвітових проблем. Головні сучасні проблеми глобалізації: збереження миру, екологічна проблема, проблема забезпечення людства сировиною та енергією, освоєння Світового океану, проблема економічної відсталості окремих країн, що розвиваються, проблема країн, що переходять від командно-адміністративної системи до ринкової, проблема конверсії військового виробництва, демілітаризація економіки країн, мирної співпраці між ними. Міжнародна взаємодія і місце України у вирішенні глобальних проблем сучасного світу. Пріоритети та основні напрями євроінтеграційної політики України. Вступ до Європейського Союзу (ЄС) як ключовий напрямок зовнішньої політики України та її стратегічний курс. Досягнення на євроінтеграційному шляху України. Умови ЄС, визначені для країн-кандидатів на вступ у Спільноту. Умови євроінтеграційної стратегії України: адаптація законодавства України до законодавства ЄС; економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС; безпека України у контексті загальноєвропейської безпеки; політична консолідація та зміцнення демократії; адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС; культурно-освітня і науково-технічна інтеграція; регіональна інтеграція України; галузева</p>

	співпраця; співробітництво у галузі охорони довкілля. Інтеграція України до ЄС через транскордонне співробітництво.
--	---

Формування програмних компетентностей

№ з\п	Програмні компетентності
1	Уміння використовувати набуті знання для самостійного аналізу світогосподарських процесів та прийняття на цій основі правильних, обґрунтованих, виважених управлінських рішень;
2	Уміння самостійно використовувати новітні підходи до оцінки еволюційного характеру розвитку системи МEB;
3	Уміти аналізувати роль та місце країни на світових товарних та фінансових ринках;
4	Уміти визначати показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торговельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання;
5	Уміння використовувати емпіричний та статистичний аналіз стану міжнародного середовища для обґрунтування стратегій ЗЕД на рівні окремих підприємств;
6	Уміння самостійно використовувати методики проведення порівняльного аналізу щодо загроз та переваг для вітчизняних підприємств при виході на різні сегменти міжнародних товарних, фінансових, валютних ринків.
7	Уміння аналізувати економічні відносини України з країнами міжнародного співтовариства;
8	Уміння аналізувати події міжнародного економічного життя.

Літературні джерела:

Основні

1. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 612 с.
2. Козак Ю. Г., Заєць М. А. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса - «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
3. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь [та ін.]. – Харків : «Видавництво «Форт», 2015. – 364 с.
4. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
5. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с.

Допоміжні

1. Гіл, Чарльз. Міжнародний бізнес. Конкуренція на глобальному ринку. – К.: Основи, 2001. – 648с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.

3. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
4. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль I. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 368 с.
5. Липов В.В. Міжнародна економіка: світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль II. Міжнародні ринки та форми міжнародної економічної взаємодії. Навчально-практичний посібник. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 368 с.
6. Международные экономические отношения / Под ред. И. П. Фаминского. – М.: Юристъ, 2001. – 750 с.
7. Модельовання міжнародних відносин: Навч. посіб. / Р.В. Вовк. – К.: Знання, 2012. – 246 с.
8. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини. Навчальний посібник. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 374 с.
9. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец, вищих навч. закл / А.С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.
10. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник / В.О. Шевчук. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
11. Школа І.М. Міжнародні економічні відносини : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І.М. Школа, В.М. Козменко, О.В. Бабінська ; Чернів. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – вид 2-ге., переробл. і допов. – Чернівці : Книги-XXI, 2007. – 544 с.
12. Козак Ю. Г., Ковалевський Ю. В. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник. Видання 4-е, перероб. та доп. – Київ: «Центр учбової літератури», 2013. – 292 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України
2. <http://www.niss.gov.ua> – сайт Національного Інституту стратегічних досліджень
3. <http://www.europanet.com> – сайт ЄС
4. <http://www.cnn.com> – новини CNN
5. <http://www.search.global.epnet.com> – електронний формат наукових журналів
6. <http://www.inf.kiev.ua> – ділова Україна
7. <http://www.infoart.ru8000/misc/news/obzori/htm> – огляд преси
8. <http://www.isi.gov.ua> – матеріали ЄС і РЄ